

si no hi havia malentès m'explicaren com 'estalactites' a Figols de les Mines, parlant-me dels *Llaners* (roquissam), 1964: allí hi ha unes *kətuérəs* però potser el meu informant volia dir que hi havia unes cofurnes o cataus en la roca, amb estalactites en el sostre. 5

¹ No existeix una acc. «vestigio: senyal o part oculta d'alguna cosa» deguda a un malentès que fa Lab. amb el mot *ostugo* usat per Belv. — ² Si no m'erro es tracta del mateix doc. que Miret i Sans publicà més tard en *TemplH*, p. 299: és un doc. relatiu a 10 l'Espluga de Francolí i que ací data ell mateix de l'any abans, 1079. — ³ Ja ho suggereix el mot anterior *trescoladors*, car aquest sí que és segur que està per *trestoladors* o *trastoladors*. No és, però, ben bé el mateix, car en el dígraf *sc* és ben sabut 15 que la identitat gràfica amb *st* era completa, es pot dir sempre; quan no precedeix *s*, sol haver-hi també gran semblança (de vegades indiscernible) entre les dues lletres, però sovint amb una distinció més o menys accentuada. *Trastoladors* al capdavant no és més que una lleu variant de *estoladors*, que sovint apareix al costat de *cacau* en la documentació: «un molí cum suo *cacavo* et suos *extoladors*», doc. de 1152 en el cartulari de Poblet (133). Per a d'altres testimonis no gaire diferents sobre *cacabos* en 25 les mateixes dates, veg. Nicolau d'Olwer, *Bull. Du C.*, 1927. — ⁴ *Catau* a la Pobla de Lillet és femení segons *AlcM*, cosa que podria semblar indicatiu molt singular, a tenir en compte en la recerca de l'etimologia. Probablement no: també *cacau* és femení 30 en certs llocs, almenys valencians: a Benilloba em contaven la història d'una desgràcia ocorreguda a la *kakáu* del Molí d'Avall, a Sella deien que al Molí de l'Alfàfara encara s'hi veu una *kakáu d'èses*. Es tracta de la influència morfològica de sinònims: al Berguedà la de *allau* o de *coma* o de *vall* (o tots tres junts), en valencià la de *canal*. Encara que Palay registra en bearnès un *catau* femení amb el sentit de «char rustique sans caisse ni ridelles» (de 40 l'etimologia del qual no veig res clar), com que en gascò la terminació femenina *-ayo*, *-aye*, en certes formes de la llengua s'ha reduït a *-au*, i Palay dóna *catabe* (< *âye*) com a variant d'aquell *catau*, i forma bàsica, hem de suposar que el mot és un femení en *-va* o *-ba* originària (cf. *ibid. catabe* «gens de rien, marmaille»), ço que ens allunya més del nostre mot, ja ben llunyà pel significat. — ⁵ Encara que *CACCABUS* 'cassola' ha donat formes accentuades en *-au* en gran part del català, la forma originària era *CACCĀBUS*, i l'accentuació primitiva s'ha conservat bastant generalment fora de la nostra llengua: cast. *cárcavo*, bearn. *càcou* (Palay); en certs parlars romànics i veïns sembla haver-se introduït una forma amb terminació alterada (o trivialitzada), tipus *CACCĀLU* o *CACCŪLU*; d'ací que en lloc del més conegut *carcavà(r)* trobem *cacalars* en dos docs. ross. de 1326 i 1388 (Alart, *InvLC*), al. *kachel*, i entre les formes de Pallars-Ribagorça recollides per Krüger (VKR IX, 73) hi hagi *kákol* a Lladorre i Estèrri d'Àneu, i *káko* a Calvera, Sopeira i Tor. Tant pot 60

ser que *càcol* es reduís a *caco* perdent-se la *-l* darrere *o*, com que aquell resultat d'aquest per consonantització de la *-y*. A Areny, Krüger va sentir alhora una forma i altra, i jo vaig observar a Estàon de Cardós que el fill deia *káko* i el seu pare *kákol* (1934); a Castellàs vaig anotar *lo kákol del molí* (1959) i a Rallui (alt Isàvena) un vell de 94 anys em deia que encara havia vist *lo káko del molí* a l'indret dit *Els Molinassos*, on havia estat edificat el poble en altres èpoques. — ⁶ a) Influència de *clotal*, *clotada*; b) el poble de *Chatou*, vora el Sena, uns 20 km. al NO. de la Porta de Passy parisenca, si és d'origen pre-romà, sembla postular un ètimon en *KA-* i en *-AVO-* que no sé concretar, i menys no sabent quines són les seves formes antigues: penso que no havent passat *KA-* a *Cbe-* potser l'alternativa fonètica més fàcil és que la base sigui en *KAST-*, i això ajuntant-se al fet que *Chatou* és en terra ober-ta i sense rocam basta per dissuadir-nos de pensar-hi més. Una alternativa triple seria la influència d'algun mot mossàrab: c) l'ètimon del nom dels tres *Catí* valencians, ll. *CATINUS* 'olla'; d) la forma etimològica *CATULLA* d'on ha de sortir *cadolla* 'cocó'; e) un *CATELL-ARE* en el sentit de 'cau on viu un gos' podria ser l'origen d'un mallorquí *cateral* que potser es va usar, jutjant per una cançó popular citada per *AlcM* (però és un hapax no confirmat i ben problemàtic); f) fr. *caterole* «trou de lapin» en Thierry (1572) i Cotgrave (1611), *Le Fr. Mod.* VIII, 139; g) res a veure amb *catau* no tenen les formes basques *katabu*, *katabuta*, *katabut*, *katabutu* (ronc., lab. i a. nav.) «cercueil» (Azkue, Lhande), car es tracta d'ultracorrecions de l'arabisme *atabut* = cast. *ataúd*; h) *cataclosca* a Juneda és 'cap pelat' i 'cap d'arengada' (JBXuriguera, 1964): es tracta evidentment d'una corrupció fonètica de *cap de closca* (*pd* > *t*, com en *Catassús*). — ⁷ Si ho comparem amb alguns dels atansaments que indico en la nota anterior és visible que l'etimologia d'aqueixos erudits és encara menys versemblant que quasi totes elles. No discuteixo el fonament de l'etimologia grega pel que fa als mots italians, que em són ben coneguts: sic. *catoiu* «cantina» en una peça de Capuana, a. 1895 (Mangò, *Teatro Siciliano*, 1961, p. 235), nap. ant. *catoju*, *Matera catoscio* «abitazione sotterranea», calabr. *catòju* 'estable o jaç en els baixos d'una casa'; un hellenisme és sempre versemblant en principi a la Magna Grècia; és veritat que també hi ha un lomb. *katuja*, *katatuja* o *katoi* «prigione» a Lombardia, però em pregunto si no es tracta d'un mot viatger importat del Sud quan Lombardia i el Regne de Nàpols tingueren sobirà (i policia) en comú. Per als mots italians, vegeu Salvioni, *Rom.* xxxix, 451-2; Rohlf, *It. Gram.*, § 1007. D'altres mots italians d'aquest grup tracta Ang. Prati en el seu article *catòrbia*.

CATECISME, pres del ll. tardà *catechismus* i, aquest, del gr. hellenístic *κατηχισμός*, derivat de *κατηχίζω* 'jo catequitzo' i, aquest, del gr. *κατηχέω*